

diatur. Cumq; esset ingressus: ait illi. Quid debet fieri uino quē rex honorare desiderat? Cogitans aman in corde suo et reputans quod nullum aliū rex nisi se uellet honorare: ait. Homo quē rex honorare cupit: debet indui uestib; regijs. et imponi sup equum qui de sella regis est. et accipe regium diadema sup caput suum. et primus de regijs principib; ac tyrannis teneat equum eius. et p plateam ciuitatis incedens clamet et dicat. Sic honorabitur: quēcumq; rex uoluerit honorare. Dixitq; rex. Festina: et sumpta stola et equo. fac ut locutus es mardocheo iudeo qui sedet ante fores palacij. Caue ne quicquā de his quę locutus es: pretermittas. Tūc itaq; aman stolam et equum: induitq; mardocheum in platea ciuitatis et impositū equo. precedebat atq; clamabat. Hoc honore condignus est: quēcumq; rex uoluerit honorare. Reuersus est mardocheus ad ianuam palacij: et aman festinauit ire in domum suā lugens et opto capite. Narrauitq; zares uxori suę et amicis: omnia quę euenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio: et uxor eius. Si de semine iudeorum est mardocheus ante

quē cadere cepisti: non poteris ei resistere sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentib; uenerunt eunuchi regis et cito eum ad conuiuium quod regina parauerat. pgere compulerunt. Intrauerat itaq; rex et aman: ut biberent cum regina. Dixitq; ei rex etiam in secūda die: postq̄m uino in caluerat. Quę est petitio tua hester ut detur tibi. et quid uis fieri? Etiam si dimidiam regni mei partem petieris: impetabis. Ad quē illa respondit. Si inueni grām in oculis tuis o rex. et si tibi placet: dona michi animam meam. p qua rogo. et populum meum pro quo obsecro. Traditi em̄ sumus ego et popl̄s meus ut conteramur. iugulem̄ et peamus. Atq; utinam in seruos et famulas uenderemur. Esset tolerabile malum: et gement tacerem. Nunc autē hostis noster est: cuius crudelitas redundat in regē. Respōdēsq; rex assuet̄ ait. Qs̄ est iste et cuius potentie. ut hec audeat facere? Dixit hester. Hostis et inimicus noster pessimus: iste est aman. Quod ille audiens ilico obstupuit: uultū regis ac regine ferre n̄ sustinens. Rex autē surrexit iratus: et de loco conuiuij intrauit in ortum arborib; consitū. Aman quoq; surrexit: ut rogaret hester reginam pro anima sua. Intellexit em̄ a rege sibi paratū malum. Qui cum reuersus esset de

¶ vii

orto nemorib; confito. et intras-
set conuiuij locum: reperit a-
man sup lectum corruisse in q̄
iacebat hester: et ait. Etiam re-
ginā uult opprimere me pre-
sente in domo mea. Necdum uer-
bum de ore regis exierat: et sta-
tim opuerunt faciem eius. Di-
xitq; arbona unus de eunuchis
qui stabant in ministerio regis.
En lignū qđ parauerat mardo-
cheo qui locutus est pro rege. stat
in domo aman: habens altitudi-
nis quinquaginta cubitos. Cui
dixit rex. Apendite eum in eo.
Suspendus est itaq; aman in pat-
bulo qđ parauerat mardocheo:
et regis ira requieuit. Die illo de-
dit rex asuerus hester regine do-
mum aman aduersarij iudeorū:
et mardocheus ingressus est ante
faciē regis. Confessa est enī ei he-
ster: quod esset patruus eius. Tu-
litq; rex anulum quē ab aman
recipi iusserat: et tradidit mar-
docheo. Hester autē constituit
mardocheum sup domū suam.
Nec his contenta. p̄cidit ad pedes
regis: fleuitq; et locuta ad eum
orauit ut maliciam aman aga-
gitę et machinationes eius pesti-
mas quas ex cogitauerat contra
iudeos: iuberet irritas fieri. At
ille ex more sceptrum aureum
pretendit manu: quo signū cle-
mentię monstrabatur. Illaq; con-
surgens stetit ante eum: et ait.
Si placet regi et inueni grām co-

ram oculis eius. et deprecatio mea
non ei uidetur esse contraria: ob-
secro ut nouis epistolis. ueteres a-
man litterę insidiatoris et hostis
iudeorū quib; eos in cunctis re-
gis p̄uincijs p̄ire precepit corri-
gantur. Quomodo enim potero
sustinere necem et interfectionē
popli mei? Responditq; rex asu-
erus hester regine: et mardocheo
iudeo. Domum aman concessi
hester: et ipsum iussi affigi cruci.
qui ausus est manū in iudeos mit-
tere. Scribite ergo iudeis sicut uo-
bis placet ex regis nomine: signan-
tes litteras anulo meo. Hęc enim
consuetudo erat. ut epistolis que
ex regis nomine mittebantur. et
illius anulo signate erant: nemo
auderet contradicere. Accisq;
scribis et libtarijs regis. erat autē
tempus tercij mensis qui appella-
tur siban: uicesima et tercia illi
die scriptę sunt epistolę ut mar-
docheus uoluerat ad iudeos et
ad p̄ncipes p̄curatoresq; et iudices.
qui centum uiginti septē p̄uincijs
ab india usq; ethiopiā p̄side-
bant. p̄uincię atq; p̄uincię. po-
pulo et poplo. iuxta linguas et
litteras suas. et iudeis ut legere
poterant et audire. Ipseq; episto-
lę que ex regis nomine mitteban-
tur. anulo illius obsignate sunt
et misse p̄ ueredarios: qui per
omnes p̄uincias discurrentes ue-
teres litteras nouis nuncijs preue-
nirent. Quib; impauit rex ut

conuenirent iudeos per singulas
ciuitates. et in unum precipent
congregari. ut starent pro ami-
mabus suis. et omnes inimicos
suos cum coniugibus suis et libe-
ris et uniuersis domibus interfi-
cerent atque delerent. Et con-
stituta est per omnes puincias.
una ultionis dies: id est tertia
decima mensis duodecimi adar.
Summaque epistole fuit: ut in
omnibus terris ac populis qui regis
asueri impio subiacebant. no-
tum fieret paratus esse iudeos
ad capiendam uindictam de ho-
stibus suis. Egressique sunt uereda-
rij celeres nuntios proferentes. et
edictum regis pependit in susis.

Mardocheus autem de palacio
et de conspectu regis egrediens.
fulgebat uestibus regis hyacinti-
nis uidelicet et erinis: coronam
auream portans capite. et ami-
ctus pallio serico atque purpureo.
Omnesque ciuitas exultauit: atque
letata est. Iudeis autem noua lux
oriri uisa est: gaudium. honor
et tripudium. Apud omnes popu-
los. urbes atque puincias. quocumque
regis iussa ueniebant. mira exul-
tatio. epule atque conuiuia et fe-
stus dies: in tantum ut plures al-
terius gentis et secte eorum. religi-
oni et ceremoniis iungerentur.
Grandis enim cunctos iudaici no-
minis terror inuaserat. Igitur
duodecimi mensis quem adar uo-
cari ante iam diximus. terciade-

cima die quando cunctos iudeis
interfectio parabatur. et hostes
eorum insidiabantur sanguini: uer-
sa uice iudei superiores esse cepunt.
et se de aduersariis uindicare.
Congregatique sunt per singulas
ciuitates. oppida. et loca. ut exten-
derent manum contra inimicos
et persecutores suos: nullusque ausus
est resistere. eo quod omnes populos
magnitudinis eorum formido peni-
traret. Nam et puinciarum iudi-
ces. duces. et procuratores. omnisque
dignitas que singulis locis et opi-
bus preerat. extollebant iudeos
timore mardochei: quem princi-
pem esse palacii et plurimum
posse cognouerunt. E fama quoque
nomini eius crescebat cotidie:
et per cunctorum ora uoluitabat. Itaque
percusserunt iudei inimicos suos
plaga magna et occiderunt eos.
reddentes eis quod sibi parauerat
facere: in tantum ut etiam in
suis quingentos uiros interfice-
rent. extra decem filios aman.
agagite hostis iudeorum. quorum
ista sunt nomina. pharfanda-
tha. et adalia. delphon. et espha-
ta. et phoratha. et aridatha. et
ephermetha. et arisai. et ari-
dai. et uarizatha. Quos cum occi-
dissent: predas de substantiis
eorum agere noluerunt. Statimque
numerus eorum qui occisi erant
in susis: ad regem relatus est.
Qui dixit regine. In urbe susis
interfecere iudei quingentos ui-

ros: et alios decem filios aman.
Quantam putas eos exercere ce-
dem in uniuersis puincijs: Quid
ultra postulas. et quid uis ut fie-
ri iubeam: Cui illa respondit.
Si regi placet: detur potestas iu-
deis. ut sicut hodie fecerunt in
suis: sic et ceteras faciant. et decem
filij aman patibulis suspendantur.
Precepitq; rex ut ita fieret. Stant
q; in suis pependit edictum: et
decem aman filij suspensi sunt.
Congregatis iudeis quartadeci-
ma die mensis adar. interfecti
sunt in suis trecenti uiri: nec
eorum ab illis direpta substantia
est. Sed et pomnes puincias que
ditioni regis subiacebant. pro a-
mmab; suis steterunt iudei inter-
fectis hostib; ac persecutorib; suis:
intantum ut septuaginta quinque
milia occisorum implerentur.
et nullus de substantijs eorum
quicquam contingeret: Dies au-
tem tertius decimus mensis adar
unus apud omnes interfectionis
fuit: et quartodecimo die cede-
re desierunt. Que constituerunt
esse sollempnem: ut in eo omni-
denique tempore uacarent epu-
lis. gaudio atq; conuiujs. At hi
qui in urbe suis cedem exercue-
rant tertio decimo eiusdem men-
sis et quartodecimo die. in cede-
uersati sunt: quinto decimo
autem die potere desierunt. et
idcirco eundem diem constitu-
ere sollempnem epularum atq; le-

tiarum. Hi autem iudei qui in oppidis
non murati ac uillis morabantur.
quartodecimum diem adar men-
sis conuiuorum et gaudij decre-
uerunt: ita ut exultent in eo
et mittant sibi mutuo partes
epularum et ciborum. Scripsit
itaq; mardocheus omnia hec: et
litteris comprehensa misit ad
iudeos qui in omnibus regis puin-
cijs morabantur. tam in uicino
positis quam procul: ut quartodecimum
decimum diem mensis adar presertim
suscipiant. et reuertente semper
anno sollempni honore celebra-
rent: quia in ipsis diebus se uita-
sunt iudei de inimicis suis. et
luctus atq; tristitia in hylari-
tatem gaudiumq; conuersa sunt.
essentq; dies epularum atq; leticie.
et mitterent sibi inuicem cibo-
rum partes. et pauperibus munus-
cula largirentur. Susceperuntq;
iudei in sollempnem ritum cuncta
que eo tempore facere cepant:
et que mardocheus litteris fa-
cienda mandauerat. Aman enim
filius amadathi stirpis agag ho-
stis et aduersarius iudeorum.
cogitauit contra eos malum. ut
occideret illos atq; deleret: et
misit phur quod nostra lingua
ueritur in sorte. Et postea in-
gressa est bester ad regem: obse-
crans ut conatus eius litteris re-
gis irriti fierent. et malum quod
contra iudeos cogitauerat re-
uerteretur in caput eius. Denique

et ipsum et filios eius affixerunt
 cruci. Atque ex illo tempore dies
 isti appellati sunt phurim. id est
 sortium: eo quod fur id est fors in
 urnam missa fuerit. Et cuncta
 que gesta sunt epistole id est li-
 bri huius uolumine continentur:
 queque sustinuerunt. et que dem-
 cepti immutata sunt. Suscepere
 iudei super se et semen suum et
 super cunctos qui religioni eorum
 uoluerunt copulari: ut nulli
 liceat duos hos dies absque solle-
 mnitate transire. quos scriptura
 testatur. et cetera expectant tem-
 pora. annis sibi iugiter succeden-
 tibus. Isti sunt dies quos nulla
 unquam delebit obliuio: et per
 singulas generationes cuncte
 prouincie celebrabunt. Nec est
 ulla ciuitas in qua dies phurim
 id est sortium non obseruentur
 a iudeis: et ab eorum progenie
 que his ceremonijs obligata est.
 Scripseruntque hester regina si-
 lia abiahel et mardocheus iu-
 deus etiam secundam epistolam. ut
 omni studio dies ista sollempnis
 sanciret in posterum: et mise-
 runt ad omnes iudeos qui in ce-
 tum uiginti septem regni assueri
 prouincijs uersabantur. ut habe-
 rent pacem et suscipent uerita-
 tem. obseruantes dies sortium et
 suo tempore cum gaudio cele-
 brarent. sicut constituerant
 mardocheus et hester. et illi ob-
 seruanda susceperant a se et a se-

mine suo. ieiunia atque clamores
 et sortium dies. et omnia que libri
 huius qui uocatur hester historia
 continentur. Rex uero assuerus
 omnem terram et cunctas maris in-
 sulas fecit tributarias: cuius forti-
 tudo et impium. et dignitas atque
 sublimitas qua exaltauit mardo-
 cheum scripta sunt in libris me-
 dorum atque psalorum: et quomodo mar-
 docheus iudaici generis secundus
 a rege assuero fuerit. et magnus
 apud iudeos. et acceptabilis plebi
 fratrum suorum. querens bona po-
 pulo suo et loquens ea que ad pa-
 cem sui seminis pertinent. Que ha-
 bentur in hebreo plena fide expres-
 si. hec autem que sequuntur. scripta
 reperi in editione uulgata: que
 grecorum lingua et litteris continen-
 tur. Et interim post finem libri
 hoc capitulum ferebatur: quod
 iuxta consuetudinem nostram obe-
 lo id est uerum prenotauimus. Di-
 xitque mardocheus. A deo facta sunt
 ista. Recordatus sum somnium quod
 uideram. hec eadem significan-
 tis: nec eorum quicquam irritum
 fuit. Paruus fons qui creuit in
 fluum. et in lucem solemque
 conuersus est. et in aquas plu-
 rimas redundauit: hester est
 quam rex accepit uxorem. et uo-
 luit esse reginam. Duo autem dia-
 cones ego sum et aman. Gentes
 que conuenerant: hi sunt qui de-
 lere nomen conati sunt iudeorum.
 Gens autem mea israhel est qui clama-

E. x.

÷ ut ad dñm et saluum fecit dñs
÷ poplū suum: liberauitq; nos
÷ de om̄ib; malis. et fecit signa
÷ magna atq; potentia inter gen-
÷ tes. et duas sortes esse precepit.
÷ unam poplū dei. et alteram cum
÷ ctarum gentium. Venitq; utraq;
÷ fors in statutū ex illo iam tempo-
÷ re coram deo uniuersis gentib;
÷ et recordatus est dñs poplū sui
÷ ac misertus hereditati suę: et
÷ obseruabuntur dies isti in men-
÷ se adar. quartadecima et quin-
÷ tadecima die eiusdem mensis
÷ cum om̄i studio et gaudio. in
÷ unū cęcum poplū congregati
÷ in cunctas deinceps generatio-
÷ nes poplū isrl̄. Cxi.

Anno quarto regnantib; pro-
lomeo et cleopatra. attule-
runt dosecheus qui se sacerdo-
tem et leuitici generis ferebat.
et ptolomeus filius eius hanc
epistolam phurim: quā dix-
erunt interpretatum esse lifima-
chum ptolomei filium in ierlm̄.
Hoc quoq; p̄ncipium erat in-
editione uulgata: quod nec in
hebreo nec apud ullum fertur
interpretū. Anno secundo re-
gnante artaxerxe maximo. p̄-
ma die mensis nisān. uidit som-
nium mardocheus filius iabiri
filij semei. filij cis de tribu ben-
iamin: homo iudeus qui habi-
tabat in urbe susis. uir magnus
et inter primos aulę regię. Erat
autē deo eo numero captiuorū

÷ quos transtulerat nabuchodono-
÷ sor rex babilonis de ierlm̄: cum
÷ iechonia rege iudeę. Et hoc eius
÷ somniū fuit. Apparuerunt uo-
÷ ces et tumultus et tonitrua et
÷ terremotus: et concurbatio sup
÷ terram. Et ecce duo dracones ma-
÷ gni paratiq; contra se in preliū:
÷ ad quorū clamorē cunctę conci-
÷ tate sunt nationes. ut pugnarent
÷ contra gentē iustorū. Fuitq; dies
÷ illa tenebrarū et discriminis. tri-
÷ bulationis et angustię: et ingens
÷ formido sup terram. Concurba-
÷ taq; est gens iustorū timentium
÷ mala sua: et preparata ad mortē.
÷ Clamaueruntq; ad dñm. Et illis
÷ uociferantib;: fons paruus creuit
÷ in fluuium maximū: et in aq̄s
÷ plurimas redundauit. Lux et
÷ sol ortus est: et humiles exaltati
÷ sunt. et deuorauerunt inchtos.
÷ Quod cum uidisset mardocheus
÷ et surrexisset de stratu: cogita-
÷ bat quid d̄s facere uellet. et
÷ et fixum habebat in animo. sci-
÷ re cupiens quid significaret som-
÷ nium. Morabatur autē eo tem-
÷ pore in aula regis: cum bagatha
÷ et thara eunuchis regis. qui ia-
÷ nitores erant palacij. Cumq; in-
÷ tellexisset cogitationes eorū et
÷ curas diligentius p̄uidisset: di-
÷ dicit qđ conarentur in regē artar-
÷ xerxen manū mittere. et nun-
÷ ciavit sup eo regi. Qui de uirō
÷ q; habita questione: confessos
÷ duci iussit ad mortē. Rex autē

÷ quod gestum erat scripsit in com-
 ÷ mentarijs. Sed et mardocheus rei
 ÷ memoriam litteris tradidit. Pre-
 ÷ cepitq; ei rex ut in aula palacij
 ÷ moraretur: datus ei p delatione
 ÷ muneribus. Aman uero filius
 ÷ amadati bugeus erat gloriosus
 ÷ simus corā rege: et uoluit noce-
 ÷ re mardocheo et poplō eius. pro
 ÷ duob; regis eunuchis qui fuerāt
 ÷ interfecti.

Hucusq; penium. Que sequun-
 ÷ tur in eo loco posita erant ubi
 ÷ scriptū est in uolumine. et diri-
 ÷ puerunt bona uel substantias
 ÷ eorū: que in sola uulgata editi-
 ÷ one reperimus.

Cxiii. **E**pistolę autē: hoc exemplar
 ÷ fuit. Rex maximus artaxer-
 ÷ xis: ab india usq; ad ethiopiā cen-
 ÷ tum uiginti septem puinciarum.
 ÷ principib; et ducib; qui eius im-
 ÷ pio subiecti sunt: salutē dicit.
 ÷ Cum plurimis gentib; imparem.
 ÷ et uniuersum orbem mee ditioni
 ÷ subiugassem: uolui nequaquam
 ÷ ab uti potentie magnitudine. sed
 ÷ clementia et lenitate gubernare
 ÷ subiectos. ut absq; ullo terrore ui-
 ÷ tam silentio transigentes. opta-
 ÷ ta cunctis mortalib; pace fruerent.
 ÷ Querente autē me a consiliarijs
 ÷ meis quom̄ hoc posset impleri:
 ÷ unus qui sapientia et fide ceteros
 ÷ precellebat. et erat post regē secū-
 ÷ dus. aman nomine indicauit im-
 ÷ chi in toto orbe terrarū poplū
 ÷ esse dispsum q̄ nouis uteretur le-

÷ gibus. et contra om̄ium gen-
 ÷ tium faciens consuetudinem
 ÷ regum iussa contempneret: et
 ÷ uniuersarū concordiam natio-
 ÷ num sua discessione uiolaret.
 ÷ Quod cum didicissemus uiden-
 ÷ tel unam gentē rebellem aduer-
 ÷ sum omne hominū genus. per-
 ÷ uersis uti legib; nr̄isq; iussionib;
 ÷ contraire. et turbare subiecta-
 ÷ rum nobis puinciarū pacem et
 ÷ concordiam: iussimus ut q̄scūq;
 ÷ aman qui om̄ib; puincijs prepo-
 ÷ situs est. et secundus a rege. et
 ÷ quē patris loco colimus monstra-
 ÷ uerit cū coniugib; ac liberis de-
 ÷ leantur ab inimicis suis. nullusq;
 ÷ eorū misereatur quarta decima
 ÷ die duodecimi mensis adar an-
 ÷ ni presentis: ut nefarij homines
 ÷ uno die ad inferos descendentes
 ÷ reddant impio nr̄o pacem quā
 ÷ turbauerant.

Hucusq; exemplar epistolę.
 ÷ Que sequuntur post eum
 ÷ locum scripta reperi ubi legit.
 ÷ Pergensq; mardocheus fecit om̄ia
 ÷ que ei mandauerat hester: nec
 ÷ tamen habent in hebraico. et
 ÷ apud nullum penitus feruntur
 ÷ interpretū. Mardocheus autē
 ÷ deprecabatur dñm. memor om̄i-
 ÷ um opum eius: et dixit. Dñe
 ÷ dñe rex om̄ipotens. in ditione
 ÷ enī tua cuncta sunt posita. et
 ÷ non est qui pōsit tue resistere
 ÷ uoluntati. si decreueris saluare
 ÷ isrl. tu fecisti celum et terrā. et

Cxii

÷ quicquid celi ambitu continetur. ÷ dñm dñm isrl' dicens. Dñe mi q
 ÷ dñs omnium es. nec est qui resi ÷ rex noster es solus. adiuua me
 ÷ stat maiestati tue. cuncta nosti ÷ solitariam: et cuius preter te
 ÷ et scis. quia non pro supbia et ÷ nullus auxiliator est alius. Pe
 ÷ contumelia et aliqua gl'e cupi ÷ riculū meū in manib; meis est.
 ÷ ditate fecerim hoc ut non ado ÷ Audiui a patre meo qd tu dñe
 ÷ rauerim aman supbissimū libē ÷ tulisti isrl' de cunctis gentib; et
 ÷ ter enī p salute isrl' etiam uesti ÷ patres nrōs ex omib; retro maio
 ÷ gia pedum eius deosculari pa ÷ rib; suis. ut possideres heredita
 ÷ ratus essem. sed timui ne hono ÷ tem sempiternā: fecistiq; eis sicut
 ÷ rem dei mei transferre in homi ÷ locutus es. Peccauimus in conspe
 ÷ nem. et nequēquā adorare ex ÷ ctu tuo: et idcirco tradidisti nos
 ÷ cepto deo meo: et nunc dñe rex ÷ in manus inimicorū nostrorū.
 ÷ d's abraham miserere populi ÷ Colimus enī deos eorū. Iustus
 ÷ tui. quia uolunt nos inimici ÷ es dñe. Et nunc non eis sufficit
 ÷ nrī pdere. et hereditatē tuam ÷ qd durissima nos opprimunt
 ÷ delere. Ne despicias partē tuā: ÷ seruitute: sed robur manuum
 ÷ quā redemisti de egypto. Exau ÷ suarū idolorū potentie depu
 ÷ di deprecationē meam. et pro ÷ tantel. uolūt tua mutare pro
 ÷ picius esto sorti et funiculo tuo. ÷ missa. et delere hereditatē tuā.
 ÷ et conuerte luctū nrī in gau ÷ et claudere ora te laudantium.
 ÷ dium. ut uiuentes laudemus ÷ atq; extinguere gloriā templi
 ÷ nomen tuū dñe: et non clau ÷ et altaris tui. ut apiant ora
 ÷ das ora te canentiū. Omīs q; ÷ gentiū. et laudent idolorum
 ÷ isrl' pari mente et obsecratione ÷ fortitudinē. et predicent car
 ÷ clamant ad dñm: eo qd eis cer ÷ nalem regem sempiternū. Ne
 ÷ ta mors impenderet. hester q; ÷ tradas dñe sceptrum tuū his q
 ÷ regina confugit ad dñm: pa ÷ non sunt. ne irrideant ad ruinā
 ÷ uens piculum qd imminēbat. ÷ nrām: sed conuerte consiliū eo
 ÷ Cumq; deposuisset uestes regi ÷ rum sup eos. et cum qui in nos
 ÷ as. fleat; et luctu apta indu ÷ cepit seuerē dispde. Memento
 ÷ menta suscepit. et p ungentis ÷ dñe et ostende te nobis in tem
 ÷ ungentis uarijs cinere et ster ÷ pore tribulationis nrē: et michi
 ÷ core impleuit caput. et corp' ÷ da fiducia rex deorū et uniuers
 ÷ suū humiliavit ieiunij. om ÷ se dñe potestatis. Tribue sermo
 ÷ maq; loca in quib; letari ante ÷ nem compositū in ore meo in
 ÷ consueuerat. crīnium lacerā ÷ conspectu leonis. et transfer cor
 ÷ tione compleuit. et deprecaba ÷ illius in odium hostis nrī: ut

÷ et ipse peat et ceteri qui ei conse-
 ÷ tuunt. Nos autē libera manu
 ÷ tua et adiuvā me: nullū aliū
 ÷ habentē auxiliū nisi te dñe.
 ÷ habes om̄ium scienciā. et nosti
 ÷ quia oderim glām iniquorū:
 ÷ et detester cubile in circūcisorū
 ÷ et om̄is alienigenę. Tu scis ne-
 ÷ cessitatē meā qđ abhominer si-
 ÷ gnū supbie. et glorię meę quod
 ÷ est sup caput meū in dieb; ostē-
 ÷ tationis meę. et detester illud
 ÷ quasi pannū menstruatę. et
 ÷ non portē in dieb; silentij mei.
 ÷ et qđ non comederim in mensa
 ÷ amān. nec michi placuerit cō-
 ÷ muium regis. et non biberim
 ÷ unū libammum: et nūquā
 ÷ letata sit ancilla tua ex quo huc
 ÷ translata sum usq; in presentē
 ÷ diem nisi in te dñe d̄s abraham
 ÷ d̄s fortis sup om̄s. Exaudi uocē
 ÷ eorū qui nullam aliam spem
 ÷ habent: et libera nos de ma-
 ÷ nu iniquorū. et erue me a ti-
 ÷ more meo.

÷ libera nos de morte.
Decnon et ista que subdita sūt
 ÷ Die autē tercio deposuit uesti-
 ÷ menta ornatus sui: et circunda-
 ÷ ta est gloria sua. Cumq; regio ful-
 ÷ geret habitu et inuocasset omni-
 ÷ um rectorē et saluatorē deum.
 ÷ assūpsit duas famulas. et super-
 ÷ unam quidē imitebatur quasi
 ÷ pre delicijs et nimia teneritudi-
 ÷ ne corpus suū ferre non sustinēs.
 ÷ altera autē famularū sequebat̄
 ÷ dñam. defluentia in humum
 ÷ indumenta sustentans. Ipsa
 ÷ autē roseo uultū colore pfusa
 ÷ et grati ac nitenti; oculis: tri-
 ÷ stem celabat animū. et nimio
 ÷ timore contractū. Ingressa igit̄
 ÷ cuncta p ordinē hostia. stetit cō-
 ÷ tra regem ubi ille residebat sup
 ÷ solium regni sui: inducus uestib;
 ÷ regis. auroq; fulgens et precio-
 ÷ sis lapidib;. eratq; terribilis as-
 ÷ pectū. Cumq; eleuasset faciem
 ÷ et ardentib; oculis furorē petto-
 ÷ ris indicasset. regina corruit:
 ÷ et in pallore colore mutato las-
 ÷ sum sup ancillulam reclinauit
 ÷ caput. Conuertitq; d̄s sp̄m re-
 ÷ gis in mansuetudinē. et festin̄
 ÷ ac metuens exiit de solio:
 ÷ et sustentans eam ulnis suis do-
 ÷ nec rediret ad se. his uerbis blan-
 ÷ diebat̄. Quid habes hester: Ego
 ÷ sum frater tuus. Noli metuere:
 ÷ non morieris. Non enī pro te:
 ÷ sed pro om̄ib; hec lex constitu-
 ÷ ta est. Accede igitur: et tange

xxi.

Hec quoq; addita repperi in
 ÷ editione uulgata. Et man-
 ÷ dauit ei haud dubiū quim he-
 ÷ ster mardocheus. ut ingrede-
 ÷ retur ad regē: et rogaret pro
 ÷ populo suo et pro patria sua.
 ÷ Memor inquit dierū humili-
 ÷ tatis tuę quom̄ nutrita sis in
 ÷ manu mea. quia aman sc̄d̄s
 ÷ a rege locutus est contra nos.
 ÷ in mortē: et tu inuoca dñm
 ÷ et loquere regi p nobis: et li-

÷ Sceptum. Cumq; illa reticeret.
÷ tulit aureā uirgam et posuit
÷ sup collum eius: et osculatus ē
÷ eam et ait. Cur michi n̄ loque-
÷ ris? Que respondit. Vidi te dñe
÷ quasi angelum dei: et contur-
÷ batum est cor meū. pre timore
÷ glorie tue. Valde enim mirabi-
÷ lis es dñe: et facies tua plena grā-
÷ rum. Cumq; loqueretur rursus
÷ corruit: et pene exanimata est.
÷ Rex autē turbabatur: et omnes
÷ ministri eius consolabantur eā.

Exemplar epistole regis
÷ artaxerxis quā pro iudeis ad
÷ totas regni sui pumcias misit:
÷ quod et ipsum in hebraico uolu-
÷ mine non habetur. *xxvi.*

Rex magnus artaxerxis ab in-
÷ dia usq; ethiopiam centū ui-
÷ ginti septem pumciarū ducib;
÷ ac pncipib; qui nr̄e obediunt
÷ ditioni: salutē dicit. Multi bo-
÷ nitate pncipum et honore qui
÷ in eos collatus est abusi sunt in
÷ supbiam. et non solum subie-
÷ ctos regib; nituntur opprimere.
÷ sed datam sibi gl̄iam non feren-
÷ tes. in ipsos qui dederunt mol-
÷ untur insidias. nec contenti s̄t
÷ gr̄as non agere beneficijs. et hu-
÷ manitatis in se iura uiolare.
÷ sed dei quoq; cuncta cernentis
÷ arbitrantur se fugere posse sen-
÷ tentiam. et in tantū ue fame
÷ prupunt. ut eos qui credita si-
÷ bi officia obseruant. et ita cun-
÷ cta agunt ut omnium laude

÷ sint digni. mendaciorū cuniculis
÷ conantur subuercere: dum aures
÷ principum simplice rex sua natu-
÷ ra alios estimantes callida fraude
÷ decipiunt. Que res et ex ueterib;
÷ pbatur historijs. et ex his qui ge-
÷ runtur cotidie: quomodo malis
÷ quorūdam suggestionib; regū
÷ studia deprauentur. Vnde pro-
÷ uidendum est paci omnium pro-
÷ uinciarū. Nec putare debetis si
÷ diuersa iubeamus ex animi nr̄i
÷ uenire leuitate: sed pro qualita-
÷ te et necessitate temporū. ut
÷ rei publice possit uoluntas ferre
÷ sententiam. Et ut manifestius
÷ quod dicimus intelligatis. aman-
÷ filius amadati ex animo et gente
÷ macedo. alienusq; a psarū san-
÷ guine. et pietatē nr̄am sua cru-
÷ delitate commaculans. pegrinū
÷ a nobis susceptus est: et tantam
÷ in se exptus humanitatē ut pa-
÷ ter noster uocaretur. et adorare-
÷ tur ab omnib; post regē secundus.
÷ Qui in tantum arrogantie tumo-
÷ rem sublatus est: ut regno nos
÷ priuare nitetur et spū. Nam
÷ mardocheus cuius fide et be-
÷ neficijs uiuimus. et consortem
÷ regni nr̄i hester. cum omni gente
÷ sua nouis quib;dam atq; in au-
÷ ditis machinis expectuit in mor-
÷ tem: hoc cogitans ut illis inter-
÷ fecus insidiaretur nr̄e solitudi-
÷ ni. et regnū psarum transfer-
÷ ret in macedonas. Nos autē a
÷ pessimo mortaliū iudeos neci

÷ destinatof in nulla penitus cul-
 ÷ pa repperimus: sed e contrario
 ÷ iustis utentes legib; . et filios altis-
 ÷ simi et maximi sempq; uiuen-
 ÷ tis dei cuius beneficio et patrib;
 ÷ nr̄is et nobis regnū est traditū.
 ÷ et usq; hodie custoditur. Vnde
 ÷ eas litteras quas sub nomine no-
 ÷ stro ille direxerat sciatis esse ir-
 ÷ ritas: pro quo scelere ante por-
 ÷ tas huius urbis id est susis. et ip-
 ÷ se qui machinatus est et omnis
 ÷ cognatio eius pendet in patibu-
 ÷ lis. non nobis sed deo ei redden-
 ÷ te qđ meruit. Hoc autē edictū
 ÷ quod nunc mittimus in cunctis
 ÷ urbib; proponatur. ut liceat
 ÷ iudeis uti legib; suis: quib; de-
 ÷ beas esse admuniculo. ut eos q̄
 ÷ se ad necē eorum parauerant
 ÷ possint interficere. tertio decimo
 ÷ die mensis duodecimi qui uoca-
 ÷ tur adar. hanc enī diem omni-
 ÷ potens d̄s meroris et luctus eis
 ÷ uertit in gaudium. Vnde et
 ÷ uos inter ceteros festos dies hāc
 ÷ habetote diem. et celebrate eā
 ÷ cum om̄i leticia. ut et in poste-
 ÷ rum cognoscatur. om̄s qui fi-
 ÷ deliter perfis obediunt dignā
 ÷ pro fide accipe mercedem: q̄
 ÷ autē insidiantur regno eorū
 ÷ pure pro scelere. Omnis autē
 ÷ pumcia et ciuitas que nolue-
 ÷ rit sollemnitate huius esse par-
 ÷ ticeps. gladio et igne peat: et
 ÷ sic deleatur. ut non solum ho-
 ÷ mib; sed etiam bestiis in uia

÷ sit in sempiternū. pro exemplo cō-
 ÷ temptus et inobediencie. Expli-
 cit LIBER hESTER. ij. dcc. *Incip̄ p̄fatio*

S hieronimi i libro tobie.
 hromatio et heliodo-
 ro ep̄s: hieronimus
 presbiter in dño sa-
 lute. Mirari non de-
 lino: ex actionis ur̄e instantiam.
 Exigis enī ut librum chaldeo
 sermone conscriptū ad latinū
 stilum traham: librum utiq; to-
 bie. que hebrei de cathalogo di-
 uinarū scripturarū secantes: his
 que agiographa memorant man-
 ciparunt. Feci satis desiderio ur̄o:
 non tamen meo studio. Arguunt
 enī nos hebreorū studia. et impu-
 tant nobis contra suum canonē
 latinis aurib; ista transferre: sed
 melius esse iudicans phariseorū
 displicere iudicio. et ep̄orum iussi-
 omb; deseruire: instati ut potui.
 Et quia uicina est chaldeorum
 lingua sermoni hebraico: utriusq;
 lingue peritissimū loquacē rep-
 pient. unius diei laborē arripui:
 et quicquid ille michi hebraicis uer-
 bis expressit. hec ego accito nota-
 rio sermomb; latinis exposui.
 Orationibus uestris mercedem
 huius opis compensabo: cum
 gratum uobis didicero me quod
 iubere estis dignati compleisse.
 Explicit p̄fatio.

Incipit liber tobie.

Tobias ex tribu
 et ciuitate nep-
 talim que est
 in superioribus
 galilee. supra
 naalon post
 uiam que du-
 cit ad occidentē. in sinistro ha-
 bens ciuitatē sephēt. cū captus
 esset in diebus salmanassar regis
 assyriorū. in captiuitate tamen
 positus. uiam ueritatis non dese-
 ruit. ita ut omnia que habere
 poterat. cotidie concaptiuis fra-
 trib; qui erant ex eius genere
 impiret. Cumq; esset iunior
 omib; in tribu neptalim: nichil
 tamen puerile gessit in ope. De-
 niq; cum irent omēs ad uitulos
 aureos quos hieroboam fecerat
 rex isrl: hic solus fugiebat con-
 sortia omium. et pgebat ad hie-
 rusalem ad templum dñi. et ibi
 adorabat. dñm dñm isrl. omnia
 primitiua sua et decimas suas
 fideliter offerens. ita ut in tercio
 anno pfectus et aduenit mini-
 straret omnē decimationē. hec
 et his similia scdm legem dei:
 puerulus obseruabat. Cum ue-
 ro factus fuisset uir. accepit uxo-
 rem annam de tribu sua: ge-
 nuitq; ex ea filiū. nomen suū
 imponens ei. Quē ab infanzia
 timere dñm docuit: et abstine-
 re ab omni peccato. Igitur cū
 per captiuitatē deuenisset cū
 uxore sua et filio in ciuitatem

nimeue cum omī tribu sua. et
 omnes ederent ex cibis gentili-
 um: iste custodiuit animā suā.
 et nunquā contaminatus est
 in escis eorū. Et qm̄ memor fuit
 dñi. in toto corde suo. dedit illi
 dñs grām in conspectu salmanas-
 sar regis: et dedit ei potestatem
 quocumq; uellet ire. habens
 libertatē quecūq; facere uoluis-
 set. Pergebat enī per omēs qui
 erant in captiuitatē: et moni-
 ta salutis dabat eis. Cum au-
 tem uenisset in rages ciuitate
 medorū et ex his quib; hono-
 ratus fuit a rege habuisset de-
 cem talenta argenti. et cū mul-
 ta turba generis sui gabelum
 egentē uideret qui erat ex tribu
 eius: sub cyrographo dedit illi
 memoratū pondus argenti. Post
 multū uero temporis mortuo
 salmanasar rege. cum regna-
 ret sennacherib filius eius pro
 eo. et filios isrl exosos haberet
 in conspectu suo: tobias pgebat
 p omnem cognationē suam. et
 et consolabatur eos. diuidebat
 q; unicuiq; pro ut poterat de
 facultatib; suis. Et fidentes
 alebat. nudisq; uestimenta pre-
 bebat: et mortuis atq; occisis
 sepulturam sollicitus exhibebat.
 Deniq; cum reuersus esset rex
 sennacherib fugiens a iudea pla-
 gam quā circa eum dñs fecerat
 ppter blasphemā suam: et na-
 tus multos occideret de filiis

isrl: tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiati est regi. iussit eum occidi: et tulit omnem substantiam eius. Tobias uero cum filio suo et cum uxore sua fugiens nudus lauit: quia multi diligebant eum. Post dies uero quadraginta quinque occiderunt regem filij ipsius: et reuersus est tobias ad domum suam. omnisque facultas eius restituta est ei. Cii. Post hec uero cum esset dies festus domini. et factum esset prandium bonum in domo tobie: dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes dominum: et epulentur nobiscum. Cumque abisset: reuersus nuntiat unum ex filiis isrl iugulatum iacere in platea. Statimque exiens de accubitu suo. relinquens prandium ieiunius puenit ad corpus: tollensque illud portauit ad domum suam occulte. ut dum sol occubisset caute sepeliret eum. Cumque occullasset corpus manducauit panem cum luctu et tremore: memorans illum sermonem quem dixit dominus per amos prophetam. Dies festi urbi: conuertentur in lamentationem et luctum. Cum uero sol occubisset: abiit et sepeliuit eum. Arguebant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam huius rei causa interfici iussus es. et uix effugisti mortis impium. et iterum sepelis mortuos. Sed tobias plus timent dominum quam regem. rapiebat corpora occisorum et oc-

cultabat in domo sua: et medijs noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura. ueniens domum iactasset iuxta parietem et obdormisset: et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercoza insiderent super oculos eius fieretque cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit dominus euenire illi: ut posteris daretur exemplum patientie eius sicut et sancti iob. Nam cum ab infantia sua semper dominum timeret. non est contristatus contra dominum quod plaga cecitatis eueniret ei: sed immobilis in dei timore permansit. agens gratias deo omnibus diebus uite sue. Nam sicut beato iob insultabant reges. ita isti parentes et cognati eius: et irridebant uitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturam faciebas. Tobias uero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui: quoniam filij sanctorum sumus. et uitam illam expectamus quam deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo. Anna uero uxor eius ibat ad textorium opus cotidie: et de labore manuum suarum uictum quem consequi potuisset deferebat. Unde factum est: ut edum caprarum accipiens decubisset domum. Cuius cum uocem balan- tis uir eius audisset: dixit. Uide ne furtiuus sit. Reddite enim dominis suis: quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut con-

tingere. Ad hec uxor eius irata:
respondit. Manifeste uana facta
est spes tua: et elemosine tue
modo paruereunt. Atq; his et
alijs huiusmodi uerbis: expro-
brabat ei. Tunc tobias ingemu-
it: et cepit orare cum lacrimis
dicens. Iustus es dñe et omnia
iudicia tua iusta sunt: et om̄s
uie tue misericordia et ueritas et iu-
dicium. Et nunc dñe memor
esto mei. ne uindictā sumas de
peccatis meis. neq; reminiscaris
delicta mea uel parentū meorū:
qm̄ non obediimus preceptis
tuis. et traditi sumus in direpu-
onem et captiuitatē et mortem.
et in fabulam et in impropiū
om̄ib; nationib; in quib; dispsi-
sti nos. Et nunc dñe magna iu-
dicia tua: quia non egimus se-
cundum precepta tua. et non
ambulauimus sinceriter corā
te. Et nunc dñe scdm̄ uolunta-
tem tuā fac mecum: et precipe
in pace recipi sp̄m̄ meum. Expe-
dit enī michi mori: magis quā
uiuere.

Eadem itaq; die contigit ut
sara filia ragubel in ciuitate me-
dorum. et ipsa audiret impro-
pium ab una ex ancillis patris
sui: qm̄ tradita fuerat septem
uiris. et demoniū nomine as-
modeus occidebat eos mox ut
ingressi fuissent ad eam. Ergo
cum pro culpa sua
increparet puellam: respondit
ei dicens. Amplius ex te non ui-

deamus filium aut filiam super
terram: interfecit uirorū tuorū.
Nunq̄d et me occidere uis sicut
etiam occidisti septē uiros: Ad
hanc uocē prexit in superius cu-
biculum domus sue: et tribus
diebus ac tribus noctib; non mā-
ducauit neq; bibit. sed in oratio-
ne p̄sistens lacrimis deprecabat̄
dñm. ut ab isto impropio libe-
raret eam. Factum est autē ter-
cia die. dum compleret oratio-
nem: benedicens dñm dixit. Be-
nedictum est nomen tuum deus
patrū nr̄orum: qui cū iratus fue-
ris misericordiam facies. et in tempore
tribulationis peccata dimittis
his qui inuocant te. Ad te dñe
faciem meā conuerto: ad te oculo-
los meos conuerto. Peto dñe ut
de uinculo improprij huius ab-
soluas me: aut certe desup ter-
ram eripias me. Cū scis dñe quia
nunquam concupiui uirū: et
mundā seruauī animā meam.
ab om̄i concupiscentia. Nunquā
cum ludentib; miscui me: neq;
cum his qui in leuitateambu-
lant participem me prebui. Vi-
rum autē cum timore tuo non
cum libidine mea consensi sus-
cipe: et aut ego indigna fui
illis: aut illi forsitan me digni
non fuerunt. quia forsitan ui-
ro alij conseruasti me. Non est
enī in hominis potestate consili-
um tuum. Hoc autē pro certo
habet om̄s qui colit te. quia
uita eius si impbatione fuerit

coronabitur: si autē in tribula-
 tione fuerit liberabitur. et si in
 corruptione fuerit: ad misericordiam
 tuam uenire licebit. Non enim dele-
 ctaris in peccationibus nostris: quia
 post tempestatē tranquillū facis.
 et post lacrimationē et fletum
 exultationē infundis. Sit nomē
 tuum dñs benedictum in sc̄la. In
 illo tempore exaudite sunt pre-
 ces amborum in conspectu gl̄ie su-
 mi dei: et missus est angelus dñi
 sc̄s raphael ut curaret ambos.
 quorum uno tempore sunt ora-
 tiones in conspectu dñi recitate.
 Igitur cum Tobias putaret ora-
 tionem suam exaudiri ut mori po-
 tuisset: uocauit ad se tobiam
 filium suum dixitq; ei. Audi
 filium uerba oris mei: et ea in cor-
 de tuo quasi fundamenta con-
 strue. Cum accepit dñs animam
 meam corpus meum sepeli: et
 honore habebis matri tue omni-
 bus diebus uite eius. Memor enim
 esse debes. que et quanta picula
 passa sit propter te in utero suo.
 Cum autem et ipsa compleue-
 rit tempus uite sue: sepelies eam
 circa me. Omnibus autē diebus uite
 tue in mente habeto dñm: et ca-
 ue nequando peccato consenti-
 as. et pretermittas precepta dñi
 nri. Ex substantia tua fac ele-
 mosinam: et noli auertere faciem
 tuam ab ullo paupe. Ita enim fiet:
 ut nec a te auertatur facies dñi.
 Quomodo poteris: ita esto mise-
 ricors. Simultū tibi fuerit abun-

danter tribue: si exiguum fuerit.
 etiam exiguum libenter impari-
 stude. Premium enim tibi bonum
 thesaurizas in die necessitatis:
 quoniam elemosina ab omni peccato et
 a morte liberat. et non patitur
 animam ire in tenebras. Fiducia
 magna erit coram summo deo ele-
 mosina: omnibus facientibus eam.
 Attende tibi fili ab omni fornicatione:
 et preter uxorem tuam nun-
 quam patiaris crimen scire. Sup-
 biam nunquam in tuo sensu aut
 in tuo uerbo dñari permittas. In
 ipsa enim initium sumpsit omnis
 perditio. Quicumque aliquid tibi
 operatus fuerit: statim ei merce-
 dem restitue. et merces mercen-
 narij tui apud te omnino non ma-
 neat. Quod ab alio odis fieri tibi:
 uide ne alteri tu aliquando faci-
 as. Panem tuum cum esurientibus et
 egenis comede: et de uestimen-
 tis tuis nudos tege. Panem tuum
 et uinum tuum super sepulcrum iusti
 constitue: et noli ex eo manducare
 et bibere cum peccatoribus. Consilium
 semper a sapiente proquire. Omni
 tempore benedic dñm. et pete ab
 eo ut uias tuas dirigat: et omnia
 consilia tua in ipso permaneat.
 Indico tibi etiam fili mi dedisse
 me decem talenta argenti dum
 infanculus esses gabelo in regem
 ciuitate medorum: et cyrogra-
 phum eius apud me habeo. Et
 ideo proquire quomodo ad eum pue-
 nias. et recipias ab eo supra me-
 moratum pondus argenti: et re-

stituit ei cyrographum suum.
 Noli timere fili mi. Pauperem qui
 dem uitam gerimus: sed multa bo-
 na habebimus si timuerimus
 dnm . et recesserimus ab omni pec-
 cato et fecerimus bene. Tunc
 tobias respondit patri suo: et
 dixit. Omnia quecumq; precepi-
 sti michi faciam pater: quomo-
 do autem hanc pecuniam in qui-
 ram ignoro. Ille me nescit: et
 ego illum ignoro. Quod signum
 dabo ei? Sed neque uiam per quam
 pergatur illuc: aliquando cog-
 noui. Tunc pater suus respon-
 dit illi et dixit. Cyrographum
 quidem illius penes me habeo.
 quod dum illi ostenderit statim
 restituet: sed perge nunc. et in-
 que re tibi aliquem fidem uirum
 qui eat tecum salua mercede
 sua. dum adhuc uiuo. ut reci-
 pias eam. Tunc ingressus tobi-
 as inuenit iuuenem splendi-
 dum stantem precinctum et quasi
 paratum ad ambulandum: igno-
 rans quod angelus dei esset. salu-
 tauit eum et dixit. Unde te
 habemus bone iuuenis? At
 ille respondit. Ex filiis israhel. Et
 tobias dixit ei. Nosti uiam que
 ducit in regionem medorum?
 Cui respondit. Noui. et omnia
 itinera eius frequenterambu-
 laui: et mansi apud gabelum
 fratrem nostrum qui moratur in ra-
 gel ciuitate medorum que posi-
 ta est in monte exbathanis.
 Cui tobias ait. Sustine me ob-

scro: donec hec ipsa nuntiem pa-
 tri meo. Tunc ingressus tobias:
 indicauit uniuersa hec patri suo.
 Super que admiratus pater: rogat
 ut introiret ad eum. Ingressus itaque:
 salutauit eum et dixit. Gaudium
 tibi semper sit. Et tobias ait. Quale
 michi gaudium erit qui in tene-
 bris sedeo. et lumen celi non uideo?
 Cui ait iuuenis. Forti animo esto:
 in proximo est ut a deo curesis.
 Dixit itaque illi tobias. Nunquid
 poteris perducere filium meum
 ad gabelum in rages ciuitate me-
 dorum? Et cum redieris: resti-
 tuam tibi mercedem tuam. Et
 dixit ei angelus. Ego ducam et
 reducam eum ad te. Cui tobias
 respondit. Rogo te indica michi:
 de qua domo aut de qua tribu
 es tu. Cui raphael angelus dixit.
 Genus queris mercenarij. an ip-
 sum mercenarium qui cum filio
 tuo eat? Sed ne forte sollicitum te
 reddam: ego sum azarias ana-
 me magni filius. Et tobias respo-
 dit. Ex magno genere es tu: sed
 peto ne nascaris quod uoluerim
 cognoscere genus tuum? Dixit
 autem illi angelus. Ego sanum du-
 cam. et sanum tibi reducam filium
 tuum. Respondens autem tobias:
 dixit. Bene ambuletis et sit deus
 in itinere uestro: et angelus eius
 comitetur uobiscum. Tunc para-
 tis omnibus que erant in uia ne-
 cessaria et portanda: fecit tobi-
 as uale patri suo et matri sue.
 et ambulauerunt ambo simul

23

Cumq; pfecti essent: cepit flere mater eius et dicere. Baculum senectutis nr̄e tulisti: et transfisti a nobis. Nunquā esset ipsa pecunia: pro qua misisti eum. Sufficiebat nobis paupertas nr̄a: ut diuitias computaremus hoc quod uidebamus filium nr̄m. Dixitq; tobias. Noli flere. Saluus pueniet filius noster. et saluus reuertetur ad nos: et oculi tui uidebunt eum. Credo em̄ qm̄ angl̄s dei bonus committetur ei: et bene disponat om̄ia que circa ipsum geruntur. Ita ut cum gaudio reuertatur ad nos. Ad hanc uocem cessauit mater ei flere: et tacuit. Profectus est autē tobias et canis secutus est eum: et mansit prima mansione iuxta fluuium tigris. Et exiit ut lauaret pedes suos: et ecce piscis immanis exiit ad deuorandū eum. Quē expauescens tobias: clamauit uoce magna dicens. Dñe inuadit me. Et dixit angl̄s. Apprehende branciam eius. et trahere eū ad te. Quod cum fecisset attraxit eum in siccū: et palpitare cepit ante pedes eius. Tūc dixit ei angl̄s. Exentera hunc piscem: et cor eius et fel et iecur repone tibi. Sunt em̄ hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cū fecisset assauit carnes eius et secum sustulerunt in uia: cetera salierunt que sufficerent eis quousq; puenirent in rages ci-

uitatem medorū. Tūc interrogaui tobias angl̄m et dixit ei. Obsecro te azarias frater: ut dicas michi quod remediū habebunt ista que de pisce seruari iussisti. Respondensq; dixit ei. Cordis eius particulam si sup carbonem ponas: fumus eius extricat omne genus demoniorū. siue a uiro siue a muliere. ita ut ultra non accedat ad eos. Et dixit ei. Vbi uis ut maneamus? Respondensq; angl̄s ait. Est hic ragubel nomine p̄pinquus uir de tribu tua: et hic habet filiam nomine saram. sed neq; masculum neq; femina ullum habet alium preter eam. Tibi debetur om̄is substantia eius: et oportet eam te accipere coniugem. Pete ergo eā a patre eius: et dabit tibi eam uxorem. Tūc respondit tobias et dixit. Audio quia tradita est uiris septem et mortui sunt: sed et hoc audiui quia illos occidit. Timeo ergo ne forte michi hoc eueniat: et cum sim unicus parentib; meis. deponā senectutē illorū cum tristitia ad inferos. Tūc angelus raphael dixit ei. Audi me: et ostendam tibi qui sunt quib; preualere potest demonium. Hī namq; qui coniugium ita suscipiunt. ut dñm a sua mente excludant. et sicut libidini ita uacent sicut equus et mulus in quib; non est intellectus: habet potestatem demoniū sup eos. Tu autē cum acceperis

eam . ingressus cubiculū p̄ tres di-
 es continens esto ab ea : et ad ni-
 chil aliud nisi orationib; uaca-
 bis cum ea . Ipsa autē nocte : in-
 censo iecore piscis fugabitur de-
 monium . Secunda uero nocte :
 in copulatione scōrum patri-
 archarū admittetis . Tercia au-
 tē nocte benedictionē conseque-
 ris . ut filij ex uobis incolumes
 p̄creentur . Transacta autē ter-
 tia nocte accipies uirginē cum
 timore dñi . amore filiorū ma-
 gis quā libidinis ductus : ut in
 femine abrahe benedictionem
 in filiis consequaris . Ingressi s̄t
 autē ad ragubelē : et suscepit
 eos ragubel cum gaudio . Intu-
 ensq; tobiam ragubel : dixit an-
 nę uxori suę . Quam similis est
 iuuenis iste consobriño meo .
 Et cum hec dixisset : ait . Unde
 estis iuuenes fr̄s nr̄i : At illi dixe-
 runt . Ex tribu neptalim sumus :
 ex captiuitate nineue . Dixitq;
 illis ragubel . Nostis tobiam fra-
 trem meum : Qui dixerunt . No-
 uimus . Cumq; multa bona lo-
 queretur de eo : dixit angelus
 ad ragubel . Tobias de quo inter-
 rogas : pater huius est . Et misit
 se ragubel et cum lacrimis oscu-
 latus est eum : et plorans supra
 collum eius dixit . Benedictio
 sit tibi fili mi : quia boni et op-
 timi uiri filius es . Et anna uxor
 eius et sara filia ipsorū : lacrima-
 te sunt . Postquam autē locuti
 sunt : precepit ragubel occidi

viij;

arietem . et parari conuiuuium .
 Cumq; hortaretur eos discumbe-
 re ad prandiū : tobiat dixit . hic
 ego hodie non manducabo neq;
 bibam : nisi prius petitionē meā
 confirmes . et p̄mittas michi dare
 saram filiam tuam . Quo audito
 uerbo ragubel . expauit . sciens
 quid euenerit illis septē uiris : et
 timere cepit ne forte huic simili-
 ter accideret . Et cum nutaret et
 non daret ullum petenti respon-
 sum : dixit ei angelus . Noli timere
 dare illam isti : quoniam huic ti-
 menti dñi debetur coniux filia
 tua . Propterea alius non potuit
 habere illam . Tunc dixit ragubel .
 Non dubito qđ d̄s preces et lacri-
 mas meas in conspectu suo admi-
 serit : et credo qm̄ ideo uos fecit
 ad me uenire . ut ista coniungere-
 tur cognationi suę scđm̄ legem
 moȳsi . Et nunc noli dubium ge-
 rere : quod tibi eam tradam . Et
 apprehendens dexterā filię suę :
 dextere tobię tradidit dicens . D̄s
 abraham . et deus ysaac . et deus
 iacob sit uobiscum : et ipse con-
 iungat uos . impleatq; benedicti-
 onem suam in uobis . Et accepta
 carta fecerunt conscriptionem
 coniugij : et post hec epulati s̄t
 benedicentes dñm . Vocauitq; ad
 se ragubel annam uxorem suā :
 et precepit ei ut prepararet alte-
 rum cubiculum . Et introduxit
 in illud saram filiam suā : et la-
 crimata est . Dixitq; ei . Forti ani-
 mo esto filia mi . Deus celi det

Viii;

tibi gaudium: pro tedio quod
 ppeffa est. Postquã uero cenaue
 runt: introduxerunt nuuenẽ
 ad eam. Recordatus itaq; tobias
 sermonẽ angli. pculit de cassi
 dile suo partẽ iecoris: posuitq;
 eam sup carbonẽ uiuos. Tunc
 raphael angls apprehendit de
 moniũ: et religauit eum in
 deserto superioris egypti. Tunc
 hortatus est uirginem tobias:
 dixitq; ei. Sara exurge deprece
 mur dñm hodie et cras et secun
 dum cras: quia istis trib; nocti
 bus deo iungimur. tertia autẽ
 transacta nocte: in nostro erim
 conugio. Filij quippe scõz sumi:
 et non possumus ita coniungi
 sicut gentes qui ignorant dñm.
 Surgentes autẽ pariter: instan
 ter orabant ambo simul ut sa
 nitas eis daretur. Dixitq; tobi
 as. Dñe deus patrum nrõrum
 benedicant te celi et terre. et
 mare. et fontes. et flumina: et
 om̃s creature tue que in eis sũ.
 Tu fecisti adam de limo terre:
 dedistiq; ei adiutoriũ euam. Et
 nunc dñe tu scis quia non luxu
 riẽ causa accipio sorozẽ meam:
 sed sola posteritatis dilectione.
 in qua benedicatur nomen tu
 um in sc̃la scõrum. Dixitq; ita
 q; sara. Miserere nobis dñe mi
 serere nobis: et consenescamus
 ambo pariter sani.

Et factum est circa pullozũ
 cantum. arcessiri iussit ragu
 hel seruos suos: et abierunt

cum eo ut foderent sepulchrũ.
 Dicebat enĩ: ne simili modo e
 ueniret ei quod et ceteris illis sep
 tem qui sunt ingressi ad eam.
 Cumq; parassam fossã: reuersa ra
 gubel ad uxozẽ suam dixit ei.
 Mitte unã ex ancillis tuis et
 uideat si mortuus est: ut sepe
 liamus illum antequã illuces
 cat. Et misit unã ex ancillis
 suis. Que ingressa cubiculum:
 reperit eos saluos et in columel
 secum pariter dormientes. et re
 uersa nunciauit bonũ nunciũ.
 Et benedixerunt dñm ragubel
 uidelicet et anna uxoz eius: et
 dixerunt. Benedicimus te dñe
 d̃s isrl: quia non contigit nobis
 queãmodũ putabamus. Feci
 sti enĩ nobiscum misericordiam tuã:
 exclusisti a nobis inimicũ p̃señ
 tem nos. misericors es autẽ duob;
 unis. Fac eos dñe in plenius
 benedicere te. et sacrificiũ tibi
 laudis tue et sue sanitatis offer
 re: ut cognoscat uniuersitas
 gentium quia tu es d̃s solus in
 uniuersa terra. Statimq; pre
 cepit seruis suis ragubel ut re
 plerent fossam quã fecerant
 priusquã lucesceret: uxori au
 tẽ sue dixit. ut instrueret con
 uuium. et prepararet om̃ia q̃
 in cibos erant iter agentib; ne
 cessaria. Quas quoq; uaccas pin
 guet. et quatuor arietes occidi
 fecit: et parari epulas om̃ib;
 uicinis suis cunctisq; amicis.
 Et adiurauit ragubel tobiam

ut duas ebdomadas moraren-
tur apud eum. De omnibus au-
tē que possidebat raguhel
dimidiam partē dedit tobię:
et fecit hanc scripturā ut pars
dimidia que sup erat post
obitum eorum tobię dominio
deueniret. ¶ ix

Tunc uocauit ad se tobias
angelum que quidē hominē
existimabat: dixitq; ei. Aza-
ria frater: peto ut auscultas
uerba mea. Si me ipsum tra-
dam tibi seruum: non ero
condignus puidentię tuę. Ga-
men obsecro te ut assumas tē
animalia siue seruitia: et ua-
das ad gabelum in rages ciui-
tatem medozū. reddasq; ei
cyrographum suum. et reci-
pias ab eo pecuniā. et roges
eum uenire ad nuptias meas.
Scis enī ipse qm̄ numerat dies
pater meus: et si tardauero
una die plus. contristat ani-
ma eius. Et certe uidet quo-
modo raguhel coniuuauerit
me: cuius adiuramentū spne-
re non possum. Tunc rapha-
el assumens quatuor ex seruis
raguhelis. et duos camelos. in
rages ciuitatē medozū prexit:
et inueniens gabelum dedit
ei cyrographum suum. et ac-
cepit omnem pecuniā. Indi-
cauitq; ei de tobias filio tobię
omnia que gesta sunt: fecitq;
eum secum uenire ad nupti-
as. Cumq; ingressus eēt do-

num raguhelis: inuenit tobias
discumbentē. Et exiens oscu-
lari sunt se inuicē: et fleuit ga-
belus. benedixitq; dñm̄ et dixit.
Benedicat te dñs dñs isrl̄: quia
filius es uiri optimi et iusti. et
timentis dñm̄. et elemosinas fa-
cients. et dicatur benedictio sup
uxorē tuam. et sup parentes
tuos. et uideatis filios ur̄os. et fi-
lios filiorū ur̄orum usq; in ter-
ciam et quartā generationem.
et sit semen ur̄m̄ benedictum
a deo isrl̄. qui regnat in sc̄la se-
culorū. Cumq; omnes dixisset
amen: accesserunt ad conuiu-
um. sed et cum timore dñi nup-
tiarū conuiuū exercebant. ¶

Qum uero moras faceret tobi-
as causa nuptiarū: sollicitus
erat pater eius tobias dicens.
Putas quare moratur filius m̄s
aut quare detentus est ibi? Pu-
tasne gabelus mortuus est. et
nemo illi reddat pecuniā? Ce-
pit autē contristari nimis ipse
et anna uxor eius cum eo. et ce-
perunt ambo simul flere. eo
quod die statuto minime re-
uerteretur filius eorū ad eos.
Flebat igitur mater eius irre-
mediabilibus lacrimis: atq; di-
cebat. Heu me fili mi. ut quid te
misimus pegrinari. lumen ocu-
lorū nr̄orum. baculū senectutis
nr̄e. solacium uite nr̄e. spem po-
steritatis nr̄e. Omnia simul in
te uno habentes: te n̄ debuim̄
dimittere a nobis. Cui dicebat

tobias. Gace. et noli turbari: san-
ctus est filius noster. Satis fidelis est
uir ille: cum quo misimus eum.
Illa autē nullomodo consolari
poterat: sed cotidie exiliens cir-
cumspiciebat. et circumibat
uias om̄s p̄ quas spes remeandi
uidebatur. ut p̄cul uideret eū
si fieri posset remeantē. At uero
raguhel dicebat ad generū suū.
Mane hic: et ego mittā nunciū
salutis de te ad tobiam patrem
tuum. Cui tobias ait. Ego noui
quia pater meus et mater mea
modo dies computant: et cru-
ciatur sp̄s eorum in ipsis. Cūq;
uerbis multis raguhel rogaret
tobiam. et ille eum nulla ratio-
ne uellet audire: tradidit ei sa-
ram et dimidiam partē om̄is
substantiæ suæ. in pueris. in pu-
ellis. in pecudib; . in camelis. et
in uaccis. et pecunia multa. et
saluum atq; gaudentē dimisit
eū a se dicens. Angl̄s dñi sc̄s
sit in ianere ur̄o. p̄ducaturq; uos
in columes. et inueniatis om̄ia
recte circa parentes ur̄os: et ui-
deant oculi mei filios ur̄os p̄r̄
quā moriar. Et apprehenden-
tes parentes filiam suam oscu-
lari sunt eam. et dimiserunt
ire: monentes eam honorare
socrus. diligere maritū. regere
familiam. gubernare domū.
et seipsam irreprehensibilem
exhibere. Cumq; reuertētur
puenerunt ad charram quæ ē
in medio ianere contra ninuē:

139
undecimo die. Dixitq; angelus
Tobias frater: scis quēadmodū
reliquisti patrem tuū. Si placet
itaq; tibi precedamus: et lento
gradu sequantur iter nr̄m fa-
milie simul cum coniuge tua
et cum animalibus. Cumq; hoc
placisset ut irent: dixit rapha-
el ad tobiam. Tolle tecum ex fel-
le piscis. Er̄it enī necessariū. Tu-
lit itaq; tobias ex felle illo: et a-
bierunt. Anna uero sedebat
secus uiam cotidie in sup̄cilio
montis: unde respicere poterat
de longinquo. Et dum ex eodē
loco specularētur aduentū eius:
uidit a longe et ilico cognouit
uentē filium suū. currensq;
nunciauit uiro suo dicens. Ecce
uenit filius tuus. Dixitq; rapha-
el ad tobiam. At ubi introieris
domū tuam: statim adora dñm
dñm tuū. et gr̄as agens ei accede
ad patrem tuū. et osculare eū.
statimq; sup̄ oculos eius ex felle
isto piscis quod portas tecum.
Scias enī quoniam mox ap̄ien-
tur oculi eius: et uidebit pa-
ter tuus lumen celi. et in aspe-
ctu tuo gaudebit. Tunc pre-
cucurrit canis qui simul fue-
rat in uia: et quasi nuncius
blandimento suæ caudæ gau-
debat. Exurgens cecus pater.
cepit offendens pedib; cucurre-
re. et data manu puero occur-
rit obuiam filio suo: et susci-
piens osculatus est eū cum uxo-
re sua. et cepunt flere pre gau-

LIBRUM
dio. Cumq; adorassent dñm et
grās egissent: confederunt. Tūc
sumens tobias de felle piscis:
limuit oculos patri suo. Et sus-
tinuit quasi dimidiam fere
horam: cepitq; albugo ex oculis
eius quasi membrana oui egre-
di. Quā apprehendens tobias tra-
xit ex oculis eius: statimq; visū
recepit. et glorificabant dñm ip-
se uidelicet et uxor eius. et om̄s
qui sciebant eum. Dicebatq;
tobias. Benedico te dñe d̄s isrl̄:
qm̄ tu castigasti me. et tu salua-
sti me. Ecce uideo tobiam filiū
meū. Ingressa est etiā post sep-
tem dies sara uxor eius et omnes
familie et peccora sua sana. et
cameli. et pecunia multa uxo-
ris. sed et pecunia quā recepat
a gabelo. Et narrauit parenti-
bus suis om̄ia beneficia dei que
fecisset circa eum p̄ hominē qui
eum duxerat. Ueneruntq; a-
chior. et nabath consobrii to-
bie gaudentes ad tobiam: con-
gratulant̄ ei de om̄ib; bonis
que circa illum ostenderat d̄s.
et p̄ septē dies epulantes cū gau-
dio magno gauisi sunt.

Tunc uocauit ad se tobias fi-
lium suū: dixitq; ei. Quid pos-
sumus dare uiro isti sc̄o qui ue-
nit tecum? Respondens tobi-
as dixit patri suo. Pater. quā
mercedem dabimus ei. aut q̄d
dignum poterit esse beneficij
eius? Me duxit et reduxit sa-
nū. pecuniam a gabelo ipse

suscepit. uxore ipse me habere
fecit. et demonium ab ea ipse cō-
pescuit. gaudiū parentib; eius
fecit. me ipsum a deuoratione
piscis eripuit. te quoq; fecit ui-
dere lumen celi: et bonis om̄ib;
per eum repleti sumus. Quid illi
ad hec dignū poterimus dare?
Sed peto te pater ut roges eū si
forte dignabitur medietatē de
om̄ib; que allata sunt sibi assu-
mere. Et uocantes eum pater
et filius tulerunt eum in partē:
et rogare cepunt ut dignaret̄
dimidiam partē om̄ium que
attulerant acceptā habere.
Tūc dixit eis occulte. Benedi-
cite dñm celi et coram om̄ib; uiuē-
tib; confitemini illi: qm̄ fecit uo-
biscum misericordiam. Etenim sacra-
mentū regis abscondere bonum
est: opa autē dei reuelare et cō-
fiteri honorificum est. Bona est
oratio cum ieiunio et elemosi-
na magis quā thesauros auri
condere: qm̄ elemosina a morte
liberat. et ipsa est que purgat
peccata. et faciet inuenire uitā
eternā. Qui autē faciunt pecca-
tum et iniquitatē: hostes sunt
anime sue. Manifesto ergo uo-
bis ueritatē: et non abscondā
a uobis sermonē occultū. Quā-
do orabas cum lacrimis et sepe-
liebas mortuos. et derelinque-
bas prandīū. et mortuos abscon-
debas p̄ diem in domo tua. et
nocte sepeliebas: ego obtuli ora-
tionē tuā dño. Et quia accept̄

eras deo: necesse fuit ut temptatio
 pbaret te. Et nunc misit me
 dñs ut curarem te: et sarā uxore
 filij tui a demomo liberarem.
 Ego enī sum raphael angls: u
 nus ex septē qui astamus ante
 dñm. Cumq; hec audissent tur
 bati sunt: et trementes ceciderūt
 sup faciē suā. Dixitq; eis angls.
 Pax uobis. Nolite timere. Et enī
 cum essem uobiscum p uolunta
 tem dei. ipsum benedicite et can
 tate illi: uidebar quidē uobis
 cum manducare et bibere: sed
 ego cibo illo inuisibili et potu q̄
 ab hominib; uideri n̄ potest u
 tor. Tempus est ergo ut reuer
 tar ad eum qui me misit: uos
 autē benedicite dñm et narra
 te uniuersa mirabilia eius. Et
 cum hoc dixisset ab aspectu eoy
 sublatus est: et ultra eum uide
 re non potuerunt. Tunc pstra
 ti p horas tres in faciem suam:
 benedixerunt dñm. et exurgē
 tes narrauerunt omnia mirabi
 lia eius. Apient autē tobias se
 mor os suum: benedixit dñm
 et dixit.

XIII

Magnus es dñe in eternū et in
 omnia sc̄la regnū tuum: qm̄ tu
 flagellas et saluas. deducis ad
 inferos et reducis. et non ē qui
 effugiat manum tuā. Confite
 mini dño filij isrl. et in conspe
 ctu gentiū laudate eū: qm̄ ideo
 disp̄sit uos inter gentes que igno
 rant eum. ut uos narretis mira
 bilia eius. et facite scire eos q̄a

non est alius d̄s omnipotens pre
 ter eum. Ipse castigauit nos p̄t
 iniquitates n̄as: et ipse salua
 bit nos p̄pter misericordiam suā. As
 picite ergo que fecit uobiscum:
 et cum timore et tremore confi
 temini illi. regemq; sc̄lorum ex
 altate in opib; ur̄is. Ego autē
 in terra captiuitatis mee confi
 tebor illi: qm̄ ostendit maiesta
 tem suā in gentē peccatricem.
 Conuertimini itaq; peccatores
 et facite iusticiā coram deo: cre
 dentes quod faciat uobiscū mi
 scrdiam suam. Ego autē et ani
 ma mea: in eo letabimur. Bene
 dicite dñm omnes electi eius:
 agite dies leticie et confitemini
 illi. Ierusalem ciuitas dei: casti
 gauit te dñs in opib; manū
 tuarū. Conficere dño in bonis
 tuis. et benedic dñm sc̄lorum:
 ut reedificet in te tabernaculū
 suum. et reuocet ad te omnes
 captiuos. et gaudas in omnia
 sc̄la sc̄lorum. Luce splendida
 fulgebis: et om̄s fines terre ad
 orabunt te. Nationes ex lon
 gino ad te uenient: et mu
 nera deferentes adorabunt do
 minū in te. et terram tuam
 in sc̄ficatione habebunt. No
 men magnū inuocabunt in
 te. Maledicti erunt qui contē
 pserint te: et condēpnati erūt
 qui blasphemauerunt te. be
 nedictiq; erunt qui edificaue
 runt te. Tu autem letificabe
 ris in filijs tuis: qm̄ om̄s bene

dicentur et conuertentur ad do-
minū. Beati om̄s qui diligunt
te: et qui gaudent sup pace
tua. Anima mea benedic dñm:
qm̄ liberauit ierlm̄ ciuitatem
suā. a cunctis tribulationibus
eius. Beatus ero si fuerint reli-
quę seminis mei: ad uidendū
claritatē ierlm̄. Porte ierlm̄ ex
saphyro et smaragdo edifica-
buntur: et ex lapide precioso
om̄s circuitus murorum eius.
Ex lapide candido et mundo
om̄s plateę eius sternentur: et
pauos eius alleluia cantabit.
Benedictus dñs qui exaltauit
eam: ut sit regnū eius in sc̄la
sc̄lorum sup eam amen. **Et cō-**
summari sunt sermones tobie.
Et postea quā illuminatus ē
iuxit annis quadraginta duo-
bus: et uidit filios nepotū suo-
rum. Completis itaq; annis cē-
tum duodecim: sepultus est
honorifice in nimeue. Quinq̄
ginta namq; et sex annorū lu-
men oculorū amisit: sexage-
narius uero recepit. Reliquū
uite suę in gaudio fuit: et cū
bono p̄fectu timoris dei prexit
in pace. In hora autē mortis
suę uocauit ad se tobiam fili-
um suum. et septē iuuenes fi-
lios eius nepotes suos: dixitq;
eis. Prope erit interitus nime-
ue. Non enī exiit uerbū
dei: et fr̄s nr̄i qui dispersi sunt
a terra isrl̄ reuertentur ad eā.
Om̄s autē deserta terra ei reple-

bitur. et domus dei quę in ea in-
censa est. iterum reedificabitur
ibiq; reuertentur om̄s timentes
dñm: et relinquent gentes ido-
la sua. et uenient in ierlm̄ et
inhabitabunt eam. et gaude-
bunt in ea om̄s reges terre ad-
orantes regem isrl̄. Audite ergo
filij mei patrē ur̄m. Seruite do-
mino ~~et in timore~~ ~~et in~~ uerita-
te. et inquirete ut faciatis quę
sunt placita illi: et filijs ur̄is
mandate ut faciant iusticias
et elemosinas. ut sint memo-
res dei et benedicant dñm in om-
ni tempore. in ueritate et in
tota uirtute sua. Nunc ergo fi-
lij audite me et nolite manere
hic: sed quacūq; die sepelieri-
tis matrē ur̄am circa me in uno
sepulchro. ex eo dirigite gres-
sus ur̄os ut exeat hinc. Video
enī quia iniquitas eius finem
dabit ei. Factum est autē post
obitū matris suę. tobias absces-
sit ex nimeue cum uxore sua
et filijs. et filiorū filijs. et reuer-
sus est ad socrus suos inuenitq;
eos incolumes in senectute bo-
na. et curam eorū gessit. et ip-
se clausit oculos eorū. et omnē
hereditatē domus raguhel per-
cepit. uiditq; quintā generatio-
nem. filios filiorū suorū: et com-
pletis annis nonaginta nouem.
in timore dñi cum gaudio. se-
pelierunt eum om̄is cognatio
eius. et om̄is generatio eius. In
bona uita et in sc̄a conuersatio-